

Covid-19 Pandemisi Sonrasında Yüz Yüze Eğitime Geçilmesi İle Birlikte İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Motivasyonlarının İncelenmesi

Examining The Academic Motivation of Faculty of Economics and Administrative Sciences Students with The Transition to Face-To-Face Education After the Covid-19 Pandemic

Turgut KARABULUT¹

Öz

Motivasyon, bir işi veya süreci gerçekleştirmeyi teşvik eden bir süreçtir. Akademik motivasyon ise kişileri öğrenme konusundaki arzu ve isteklerini arttıran bir süreç olarak tanımlanabilir. Covid-19 pandemisi, günlük hayatı zorlaştırmasının yanında özellikle eğitim süreçlerini etkilemiştir. Yaklaşık bir buçuk yıl boyunca çevrim içi eğitim şekliyle eğitim alındıktan sonra 2021 yılının son eğitim döneminden itibaren yüz yüze eğitime geçilmiştir. Öğrencilerin eğitim şekillerine adaptasyonu akademik motivasyonlarını etkilemektedir. Akademik motivasyon ise öğrencilerin akademik başarılarını etkilemektedir. Bu çalışmada, Covid-19 pandemisi sonrasında yüz yüze eğitime geçilmesi ile öğrencilerin akademik motivasyonlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla gönüllü olarak katılan 302 öğrenciye anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler faktör analizi, bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin motivasyonsuzluklarının düşük olduğu, akademik motivasyonlarının ve alt boyutlarının Covid-19 geçirme durumlarına göre farklılaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik motivasyon, yüz yüze eğitim, covid-19 pandemisi sonrası.

ABSTRACT

Motivation is an inner incentive that encourages to do a job or carry out a process. Academic motivation, on the other hand, can be defined as a process that increases people's desire and desire to learn. The Covid-19 pandemic, besides making daily life difficult, especially affected the education processes. After supplying online education for about one and a half years, face-to-face education has started since the beginning of 2021-2022 academic year in Turkey. Students' adaptation to education styles affects their academic motivation which affects academic success of students. Academic motivation, on the other hand, affects the academic success of students. In this study, it was aimed to determine the academic motivations of the students with the transition to face-to-face education after the Covid-19 pandemic. For this purpose, a questionnaire was applied to 302 students who participated voluntarily. The obtained data were tested with factor analysis, independent t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). As a result of the study, it was concluded that students' amotivation was low, and their academic motivations and sub-dimensions differed according to being afflicted Covid-19.

Keywords: Academic motivation, face-to-face education, after the covid-19 pandemic.

1.GİRİŞ

2019 yılının sonlarına doğru dünyaya hızlı bir şekilde yayılan Covid-19 pandemisi, 2020 yılının başlarından itibaren halk sağlığı açısından ülkelerin çeşitli tedbirler almasına sebep olmuştur. Bunlar; seyahat yasakları, maskesiz dışarı çıkamama, eğitimlerin yüz yüze alınmasının yasaklanması (çevrimiçi eğitime geçiş) vb., tedbirler olarak söylenebilir. Bu tedbirler halk sağlığını korumaya yönelik olduğu aşikârdır. Ancak, tüm bu tedbirler gerek ekonomi, gerekse de eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir (Contuk, 2021:102-103; Telli ve Altun, 2021:91). Eğitim alanındaki etkiler uzun dönemde daha net bir şekilde anlaşılacaktır. Eğitim alanında çevrim içi eğitim ve aile destekli eğitim gibi çeşitli tedbirler alınmış ve yaklaşık bir buçuk yıl gibi bir süre boyunca öğrencilerin buna alışması beklenilmiştir.

Covid-19 pandemisi henüz tam olarak bitmemekle birlikte artık yeni normale dönüş süreci başlamıştır. Eylül 2022'den beri eğitim alanında özellikle hibrit eğitim şekilleri ortaya çıkarılmış ve yüz yüze eğitim ile çevrim içi eğitim başlamıştır. Mart 2022 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı birçok kısıtlamayı kaldırdığını duyurmuştu. Böylelikle eğitim alanında hibrit eğitim ve çevrim içi eğitim bırakılmış ve yüz yüze eğitime tam anlamıyla geçilmiştir. Eğitim şekillerinin değişmesinin öğrenci motivasyonlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin motivasyonlarının değişimi akademik başarılarını da etkileyebilmektedir.

Bu çalışmada, Covid-19 pandemisi sonrasında yüz yüze eğitime geçilmesi ile öğrencilerin akademik motivasyonlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Özellikle çevrim içi ve hibrit eğitim şekillerine adapte olamadan tekrar yüz yüze eğitime geçilmesi ile öğrencilerin motivasyonlarının, beraberinde akademik motivasyonlarının ortaya konulması çalışmanın önemini ve farklılığını ortaya koymaktadır.

Çalışmanın amacına yönelik olarak 2021-2022 döneminde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan öğrenciler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya iktisat, işletme, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sosyal hizmet, sağlık yönetimi ve finans ve bankacılık bölümlerinde okuyan 302 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan bu öğrencilerden elde edilen veriler çalışmanın veri kümesini oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılacak veri kümesini oluşturmak için tarama yöntemi tercih edilmiştir. Vallerand vd. (1989) tarafından oluşturulmuş ve Özgün (2019) tarafından Türkçeye çevrilmiş olan akademik motivasyon anketi 5 li likert tipi olarak kullanılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

Motivasyon, bir ivme veya itici güç sağlayan coşku, yön ve davranışta kalıcılık sağlayan bir süreçtir. Öğrenme ile ilişkili olarak motivasyon, öğrenmede hedeflere ulaşmak için bireyde davranış şeklinde ortaya çıkan bir teşvik olarak tanımlanabilir (Harini vd., 2020:9955). Motivasyon öğrenmede önemli bir role sahiptir, çünkü motivasyon öğrencilerin adım atmasına neden olur, öğrencilerin hareket etmesini sağlar ve öğrencilerin nereye gitmeye çalıştıklarını belirler. Motivasyonu güçlü olan öğrencilerin öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmek için çok fazla enerjisi olacaktır. Öğrencilerin yüksek öğrenme motivasyonunun, öğrencilerin dikkati, konsantrasyonu ve ısrarı ile gösterildiğini ortaya koymuştur. Öğrenme motivasyonu, itaat, düzenlilik ve düzenin

değerini gösterecek şekilde kişinin kendisini yönlendirebilmesi ve davranışlarını kontrol edebilmesidir. Bu, motivasyonun kişinin öğrenme başarısı için özellikle de öğrencilerin öğrenme etkinliklerinde çok önemli olduğu anlamına gelmektedir (Janah vd., 2015:201). Kendini kaderini belirleme teorisine göre motivasyon, içsel motivasyon ve dışsal motivasyon olarak ikiye ayrılabilir. İçsel motivasyon doğal tatminler için bir aktivitenin yapılması ve katılmadan dolayı zevk ve memnuniyet olarak tanımlanabilmektedir. Kişiler içsel olarak motive edildiğinde, dış dürtüler, baskılar veya ödüller yerine eğlence veya meydan okuma için hareket etmeye yönlendirilir. Öğrenciler için içsel motivasyon ise, yüksek kaliteli öğrenme ve yaratıcılığa sebebiyet verebilmektedir. Dışsal motivasyon, ayrılabilir bir sonuç elde etmek için bir faaliyet yapılması olarak tanımlanabilir. Bu nedenle, dışsal motivasyon, araçsal değerinden ziyade aktivitenin kendisinden zevk almak için bir aktivite yapmayı ifade eden içsel motivasyonla çelişir. (Ryan ve Deci, 2000:56).

Bir kişinin akademik performans açısından nasıl davrandığı, akademik motivasyon ile ilişkilidir (Usher ve Morris, 2012:36-39). Akademik motivasyonun öğrencinin akademik performansını etkilediği yaygın olarak kabul edilmektedir ve öğrencinin akademik motivasyonunu tespit etme yeteneği eğitimcilerle öğrenci performansını iyileştirmede ve yüksek kaliteli öğrenmeyi sağlamada çok iyi yardımcı olsa da, yükseköğretim çevrelerinde çoğunlukla göz ardı edilmektedir (Vallerand vd., 1992:1004-1009).

Akademik motivasyon, içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olarak üç alt boyut ile ölçülebilmektedir. İçsel motivasyon; bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon ve uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon olarak üçe ayrılabilir. Bilmeye yönelik içsel motivasyon, keşif, merak, öğrenme hedefleri ve içsel entelektüellik gibi çeşitli yapılarla ilgilidir. Buna ek olarak kişinin öğrenirken, keşfederken, yeni bir şeyi anlamaya çalışırken yaşadığı zevk ve doyum için bir aktiviteyi gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Başarıya yönelik içsel motivasyon, bireylerin kendilerini yetkin hissetmek ve benzersiz başarılar yaratmak için çevre ile etkileşime girmekle ilgilidir. Buna ek olarak, bir şeyleri başarmak için, bir şeyi başarmaya veya yaratmaya çalışırken yaşanan zevk ve memnuniyet için bir aktiviteye girme gerçeği olarak tanımlanabilir. Uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, uyarımı deneyimlemek, birisi aktiviteye katılmadan elde edilen uyarıcı hisleri deneyimlemekle ilgilidir. Dışsal motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon ve dış düzenleme olarak üçe ayrılabilir. Dışsal motivasyon, içsel motivasyonun aksine, kendi iyiliği için değil, bir amaç için bir araç olarak gerçekleştirilen çok çeşitli davranışlarla ilgilidir (Vallerand vd., 1992:1004-1009).

Motivasyonsuzluk, bireyler, sonuçlar ve kendi eylemleri arasındaki olasılıkları algılamadıklarında motivasyonsuz olurlar. Ne içsel ne de dışsal olarak motive olmuşlardır. Motivasyonu olmayan bireyler yetersizlik duyguları ve kontrol edilemezlik beklentileri yaşarlar. Davranışlarını kendi kontrolleri dışındaki güçlerin neden olduğu gibi algırlar. Aldanmadıklarını hissederler ve kendilerine dünyada neden okula gittiklerini sormaya başlarlar. Sonunda akademik faaliyetlere katılmayı bırakabilirler (Deci ve Ryan, 1985:61-63).

Literatürde öğrencilerin motivasyonlarını inceleyen çalışmalardan bazıları şunlardır. Suarsi ve Wibawa (2021), çalışmalarında Covid-19 pandemisinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin öğrenme motivasyonu üzerindeki etkisini analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma verilerini, öğrenci öğrenme motivasyonu için anket, görüşme yönergeleri ve

araçları gibi test dışı yöntem kullanılarak elde etmişlerdir. Araştırma verilerini betimsel istatistiksel analiz yöntemlerini kullanarak analiz etmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, ortalama öğrenci motivasyonunun %79,71'nin düşük kategoride olduğunu tespit etmişlerdir. Dolayısıyla, Covid-19 pandemisinin öğrenci öğrenme motivasyonu üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Hanesty, Neviyarni ve Karneli (2020), çalışmalarında öğrenci öğrenme motivasyonunu benlik kavramı desteği, aile desteği, branş öğretmenleri, rehberlik ve psikolojik danışma öğretmenleri ve akıllı telefon tesisi faktörleri açısından tanımlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada uzaktan eğitim alan 256 öğrenciyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarında, genel olarak öğrencilerinin Covid-19 pandemisi sırasında öğrenme motivasyonlarının orta kategoride olduğu, bu da çoğu öğrencinin öğrenme motivasyonunu kaybettiği anlamına geldiğini belirtmiştir. Faridah, Sari, Wahyuningsih, Oganda ve Rahardja (2020), çalışmalarında Covid-19 döneminde dijital öğrenmeyi kullanmada öğrenci motivasyon düzeyini tespit etmeyi amaçlamışlardır. 190 öğrenciye uyguladıkları anket verilerini yapısal eşitlik modeli ile analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda dijital öğrenmenin, öğrenci öğrenme motivasyonu üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Radu, Schnakovszky, Herghelegiu, Ciubotariu ve Cristea (2020), çalışmalarında Covid-19 döneminde çevrim içi eğitime geçen üniversitelerde eğitim kalitesini incelemişlerdir. 135 öğrenciye anket uygulayarak, görüşlerini almışlardır. Elde ettikleri görüşler neticesinde; öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun üniversitelerin almış oldukları önlemler, çevrim içi eğitim alınan platformlardan ve öğretme-öğrenme-değerlendirme sürecinin gerçekleşme şekline memnun olduklarını tespit etmişlerdir. Buna rağmen bazı öğrencilerin yeterli altyapının olmaması, daha az etkili öğretmen-öğrenci iletişim ve etkileşimi, pratik uygulamaların yapılamaması, sosyalleşme eksikliği, öğrenme motivasyonunun olmaması, daha az objektif inceleme gibi sebeplerden dolayı memnuniyetsizliklerini de bildirdiklerini aktarmışlardır. Altındağ (2020), çalışmasında Covid-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla beraber uzaktan eğitime geçilen üniversitelerde okuyan öğrencilerin sistem hakkındaki tutum ve davranışlarını incelemiştir. Bu amaçla 345 öğrenciye anket uygulamış ve elde etmiş olduğu verileri yapısal eşitlik modellemesi ile analiz etmiştir. Çalışma sonucunda Covid-19 ile başa çıkabilen öğrencilerin uzaktan eğitim sistemlerinin kolay olarak algılanmasında negatif etkili olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca sistemin kolay olmasının algılanan fayda üzerinde pozitif etkili olduğunu belirlemiştir. Aksu ve Tursun (2018), çalışmalarında muhasebe eğitimi alan üniversite öğrencilerinin mesleki beklenti ve ders motivasyonlarının akademik başarılarını etkileyip etkilemediğini araştırmışlardır. Veri kümesi için, öğrencilere motivasyon ve beklentilerini sorgulayan bir anket ile toplamış ve akademik başarıları olarak da muhasebe derslerinden almış oldukları notları kullanmışlardır. Araştırma sonucuna göre, motivasyon ve beklenti düzeylerinin akademik başarıyı önemli düzeyde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz ve Arslan (2014), çalışmalarında Türkiye’de eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin motivasyonlarını incelemişlerdir. Aynı zamanda Türkçe öğretiminde motivasyon kaynakları ve sorunlarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla 111 öğrenciye anket uygulanmış ve elde ettikleri verileri frekans analizine tabi tutmuşlardır. Araştırma sonucunda içsel nedenlerin en önemli motivasyon kaynağı olduğu, dışsal nedenlerin ise motivasyon sorununa sebep olduğunu tespit etmişlerdir.

Literatürde akademik motivasyonları inceleyen çalışmalardan bazıları ise şunlardır. Çetinel ve Gürcüoğlu (2022), çalışmalarında Covid-19 pandemisi döneminde çevrimiçi

olarak eğitim verilen sürede üniversite öğrencilerinin akademik motivasyonlarını incelemiştir. Bu amaçla öğrencilere demografik ve akademik motivasyonlarını araştıran bir 7'li likert tipinde hazırladıkları anketi uygulamışlardır. Anketlerden elde ettikleri verilere göre demografik sorular ile akademik motivasyonları arasında ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Özellikle Covid-19 hastalığı geçiren öğrencilerin hastalığı geçirmeyen öğrencilere göre başarıya yönelik içsel motivasyonlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tan (2021), çalışmasında Covid-19 pandemi döneminde çevrim içi eğitim alan öğrencilerin motivasyonunu, sorgulama topluluğu ve öğrenme performansını analiz etmeye odaklanmıştır. Bu amaçla 282 üniversite öğrencisinin çevrim içi öğrenme düzeylerinin pandemi dönemi öncesini ve sonrasını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin çevrimiçi öğrenme yöntemlerini kullanarak akademik motivasyonlarını ve öğrenme performanslarını kaybettiklerini göstermiştir. Öğretim görevlileri ve akranlardan öğrenmeyi ve sosyal desteği destekleyecek altyapı eksikliği olduğunu belirtmiştir. Babic (2017), çalışmasında akademik motivasyonun akademik performansla yakından ilişkili olduğunu belirterek, derslerdeki davranışlara dayalı olarak öğrenci akademik motivasyonunu tahmin etmek için bir sınıflandırma modeli geliştirmeye çalışmıştır. Ayrıca çalışması ile öngörülen öğrenci akademik motivasyonu ile Öğrenci Yönetim Sistemi kursundaki davranışları arasında bağlantılar kurmayı amaçlamıştır. Bu amaçla, üç makine öğrenimi sınıflandırıcısı (sinir ağları, karar ağaçları ve destek vektör makineleri) kullanmıştır. Modellerin performansında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için oranlardaki farkı t testi belirlemiştir. Tüm sınıflandırıcılar başarılı olmasına rağmen, sinir ağı modelinin öğrencilerin derslerdeki davranışlarına dayalı akademik motivasyonunu tespit etmede en başarılı yöntem olduğunu tespit etmiştir. Akar ve Aydın (2016), çalışmalarında öğrencilerin akademik motivasyonları ile öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Veri toplamak için Şahin (2014) tarafından geliştirilmiş olan öğretim elemanlarının mesleki yeterlikleri, Vallerand vd. (1992) tarafından geliştirilmiş ve Karagüven (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan akademik motivasyon anketini kullanmışlardır. Verilerin analizinde ise betimsel istatistik, korelasyon ve regresyon yöntemlerini kullanmışlardır. Analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin ise oldukça yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Calp ve Bacanlı (2016), çalışmalarında öğrencilerin algıladıkları öğretmen ve yakın arkadaş desteğinin, akademik motivasyona aynı zamanda akademik motivasyonun da akademik başarıya etkisini incelemiştir. 849 öğrencinin uygulanan anket verilerini yapısal eşitlik modeliyle analiz etmişlerdir. Öğrencilerin öğretmenlerinden aldığı desteğin akademik yeterlik algısı üzerinde etkili olduğunu; ancak arkadaşlarından aldıkları desteğin akademik başarıları üzerinde etkili olmadığını tespit etmişlerdir. Yurt ve Bozer (2015), çalışmalarında akademik motivasyon anketini Türkçeye uyarlamışlardır. Bu amaçla Vallerand vd. tarafından geliştirilen akademik motivasyon anketini Türkçeye çevirmiş, doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik analizi ve ortalamalar arası farklılık testleri uygulamışlardır. Verileri elde etmek amacıyla 343 ortaokul öğrencisine anketi uygulamışlardır. Araştırma sonucunda akademik motivasyon anketinin tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde olduğunu ve anketin tutarlı bir sınıflama yapabildiğini tespit etmişlerdir. Bununla birlikte akademik motivasyonların belirlenmesinde Türkçeye uyarlanan akademik motivasyon anketinin kullanılabilirliğini vurgulamışlardır.

Literatür incelendiğinde pandemi öncesi ve sırasında yapılmış çalışmalar olduğu görülmüştür. Ancak pandemi sonrasında öğrencilerin akademik motivasyonlarını inceleyen bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Pandemi sonrasında öğrencilerin akademik motivasyonlarının durum tespitinin yapılması çalışmanın amacı olarak ortaya konulmuştur.

3. Yöntem

Araştırmanın evrenini Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim göre 1068 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem evreni temsil kabiliyeti açısından tabakalı örnekleme yöntemine göre gerekli olan hesaplamalar yapılmış ve yeter sayı 291 olarak tespit edilmiştir. İlgili ana kütle ve örneklem sayıları Tablo 1’de gösterilmiştir. Örneklem sayısı, $N=1068$ ve $\alpha=0,05$ alınarak aşağıdaki gibi hesaplanmıştır (Saracel vd, 2002:28).

$$n = \frac{N}{1 + N * \alpha^2} = \frac{1068}{1 + (1068 * 0,05^2)} = 291$$

Tablo 1: Ana Kütle ve Örneklem Sayıları

Bölüm / Sınıflar	Ana Kütle*				Örneklem			
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
İktisat	18	25	4	10	5	7	1	3
İşletme	24	25	3	13	7	7	1	4
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	46	62	27	46	13	17	7	13
Sosyal Hizmet	66	106	107	114	18	29	29	31
Sağlık Yönetimi	23	112	82	67	6	31	22	18
Finans ve Bankacılık	12	40	27	9	3	11	7	3
Toplam	189	370	250	259	52	102	67	72

* Ana kütleyle ilişkin bilgiler Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi otomasyon sisteminden alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak, Vallenrand vd. (1989) tarafından geliştirilen ve içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç boyutu bulunan akademik motivasyon anketi kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyet, yaş bölüm, sınıf, aylık gelir, not ortalaması ve Covid-19 geçirme durumu olmak üzere demografik özellikleri de sorulmuştur. Çalışmada kullanılan anketin güvenilirliği incelendiğinde, Cronbach Alpha katsayısı 0,887 çıkarak, yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuç Özgün (2019) tarafından yapılmış olan çalışmada kullanılan anketin güvenilirliği ile benzer sonuçlara (0,885) ulaşıldığını göstermektedir. Tarama şeklinde yapılmış olan anket ile veriler toplanmıştır. Toplanan veri seti, Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon, Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon, Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon, Belirlenmiş Dışsal Motivasyon, İç Yansıyan Dışsal Motivasyon, Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme ve Motivasyonsuzluk olarak alt boyutlara faktör analizi ile ayrılmıştır. Soruların tamamı ise öğrencilerin Akademik Motivasyon ölçüsünü belirlemiştir. Araştırma sorularının çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında yer

aldığı tespit edilmiş olup, bu da normallik varsayımının sağlandığını göstermektedir (Köklü vd., 2021:57-58). Faktör analizinden sonra alt boyutlar demografik özelliklere göre farklılaşmalar olup olmadığı bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir.

4. Bulgular

Araştırma katılan öğrencilerin demografik bilgileri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Demografik Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	206	68,2
	Erkek	96	31,8
Yaş	18-19 arası	26	8,6
	20-21 arası	143	47,4
	22-23 arası	103	34,1
	24 ve üzeri	30	9,9
Bölüm	İktisat	17	5,6
	İşletme	20	6,6
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	55	18,2
	Sosyal Hizmet	107	35,4
	Sağlık Yönetimi	75	24,8
	Finans ve Bankacılık	28	9,3
Sınıf	1. Sınıf	47	15,6
	2. Sınıf	132	43,7
	3. Sınıf	82	27,2
	4. Sınıf	41	13,6
Genel Not Ortalaması	2,00 ve altı	26	8,6
	2,01-2,50 arası	91	30,1
	2,51-3,00 arası	110	36,4
	3,01-3,50 arası	59	19,5
	3,51 ve üzeri	16	5,3
Gelir	1500₺ ve altı	206	68,2
	1501₺-2000₺ arası	41	13,6
	2001₺-2500₺ arası	14	4,6
	2501₺-3000₺ arası	15	5,0
	3001₺-3500₺ arası	3	1,0
	3501₺ ve üzeri	23	7,6
Covid 19 Geçirme Durumu	Evet	94	31,1
	Hayır	208	68,9
Ailede Covid 19 Geçirme Durumu	Evet	171	56,6
	Hayır	131	43,4
	Evet	115	38,1

Pandemi Sonrasında Kariyer Değişim Planı	Hayır	187	61,9
--	-------	-----	------

Tablo 2'ye bakıldığında, çalışmaya katılanların 206'sı (%68,2) kadın, 96'sı (%31,8) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin 26'sı (%8,6) 18-19 yaş arası, 143'ü (%47,4) 20-21 yaş arası, 103'ü (%34,1) 22-23 yaş arası ve 30'u (%9,9) 24 yaş ve üzerinde bulunmaktadır. 17 (%5,6) öğrenci iktisat bölümü, 20 (%6,6) öğrenci işletme bölümü, 55 (%18,2) öğrenci siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümü, 107 (%35,4) öğrenci sosyal hizmet bölümü, 75 (%24,8) öğrenci sağlık yönetimi bölümü, 28 (%9,3) öğrenci finans ve bankacılık bölümünde okumaktadır. Bu sayılar tabakalı örnekleme yöntemine göre belirlenmiş örneklem sayıları ile örtüşmektedir. Öğrencilerin 47'si (15,6) 1. sınıfta, 132'si (%43,7) 2. sınıfta, 82'si (%27,2) 3. sınıfta ve 41'i (%13,6) 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 26'sı (30,1) 2,00 ve altında bir GNO'ya, 91'i (%30,1) 2,01-2,50 arasında bir GNO'ya, 110'u (%36,4) 2,51-3,00 arasında bir GNO'ya, 59'u (%19,5) 3,01-3,50 arasında bir GNO'ya ve 16'sı (%5,3) 3,51 ve üzerinde bir GNO'ya sahip olduğu görülmektedir. 1500₺ ve altı geliri olan 206 (%68,2) öğrenci, 1501₺-2000₺ arası geliri olan 41 (%13,6) öğrenci, 2001₺-2500₺ arası geliri olan 14 (%4,6) öğrenci, 2501₺-3000₺ arası geliri olan 15 (%5) öğrenci, 3001₺-3500₺ arası geliri olan 3 (%1) öğrenci ve 3501₺ ve üzeri geliri olan 23 (%7,6) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin 94'ü (%31,1) Covid-19 geçirirken, 208'i (%68,9) Covid-19 geçirmemiştir. Öğrencilerin 171'inin (%56,6) ailesinden en az bir kişi Covid-10 geçirirken, 131'inin (%43,4) ailesinden hiç kimse Covid-19 geçirmemiştir. Pandemi sonrasında 115 (%38,1) öğrencinin kariyer planı değişirken, 187 (%61,9) öğrencinin kariyer planı değişmemiştir.

Tablo 3: Faktör ve Güvenirlilik Analizine İlişkin Bulgular

Alt Boyutlar	Sorular	Ortalama	Standart Sapma	Güvenirlilik
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	2 – 9 – 16 – 23	4,0182	0,81443	0,713
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	6 – 13 – 20 – 27	3,1871	0,87969	0,668
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	4 – 11 – 18 – 25	3,2450	0,89362	0,690
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	3 – 10 – 17 – 24	3,6382	0,95591	0,770
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	7 – 14 – 21 – 28	3,2177	0,94050	0,650
Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme	1 – 8 – 15 – 22	3,9387	0,79055	0,618
Motivasyonsuzluk	5 – 12 – 19 – 26	2,3311	1,10008	0,793
Akademik Motivasyon	Tüm Sorular	3,3680	0,54936	0,887
KMO değeri= 0,884; Bartlett sig=0,000 Açıklanan toplam varyans= 60,448 (%60)				

Tablo 3'e bakıldığında KMO ve Bartlett test sonuçları anket verilerinin faktör analizi yapılması için yeterli örneklemlere ulaşıldığı ve faktör analizine uygun bir yapıda olduğunu göstermektedir. Faktör analizi sonucunda 28 soruluk anket 7 faktöre indirgenmiştir. Bu faktörler anketin %60'ını açıklama gücüne sahiptir. Oluşan faktörlerde yer alan sorular Tablo 3'de gösterilmiştir. Anketin genel güvenilirlik ve faktörlerin güvenilirlik analizi sonuçlarına bakıldığında anketin güvenilir ve tutarlı bir yapıda olduğunu göstermektedir. Faktör analizi ve güvenilirlik analizi sonuçlarına bakıldığında Özgün (2019) tarafından kullanılan anket ile benzer sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir.

Ayrıca tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin Akademik Motivasyonunun ortalaması 3,37 ve standart sapmasının 0,55 olduğu anlaşılmaktadır. En yüksek ortalamanın 4,02 ile "Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon" faktörüne ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer faktörler sırasıyla 3,93 ortalama ile Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme, 3,63 ortalama ile Belirlenmiş Dışsal Motivasyon, 3,24 ortalama ile Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon, 3,21 ortalama ile İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon, 3,18 ortalama ile Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca en düşük ortalamasının ise 2,33 ile "Motivasyonsuzluk" faktörüne ait olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Covid-19 Geçirme Durumlarına Göre İncelenmesi

	Covid-19 Geçirme Durumu	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	sig. (P Değeri)
Motivasyonsuzluk	Evet	2,5505	1,12796	2,347	0,020
	Hayır	2,2320	1,07535		

Covid-19 geçirme durumuna göre motivasyonsuzluk sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır (sig.=0,020<0,05). Covid-19 geçiren öğrencilerin motivasyonsuzlukları Covid-19 geçirmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Diğer alt boyut ve ölçeğe verilen cevaplar arasında farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 5: Kariyer Planlarındaki Değişiklik Olma Durumlarına Göre İncelenmesi

	Kariyer Planınızda Değişiklik Oldu mu?	Ortalama	Standart Sapma	t değeri	sig. (P Değeri)
Motivasyonsuzluk	Evet	2,5348	1,15749	2,546	0,011
	Hayır	2,2059	1,04682		

Kariyer planındaki değişiklik olma durumuna göre motivasyonsuzluk sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır (sig.=0,011<0,05). Kariyer planı değişen öğrencilerin motivasyonsuzlukları kariyer planı değişmeyen

öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Diğer alt boyut ve ölçüğe verilen cevaplar arasında farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 6: Bölümlere Göre İncelenmesi

	Bölüm	Ortalama	Standart Sapma	F değeri	sig. (P Değeri)
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	İktisat	3,3529	0,78591	2,845	0,016
	İşletme	3,2125	1,04275		
	SBKY	3,2773	0,87490		
	Sosyal Hizmet	3,0701	0,90387		
	Sağlık Yönetimi	3,0567	0,77500		
	Finans ve Bankacılık	3,6875	0,84608		
İç Yansıyan Dışsal Motivasyon	İktisat	3,2353	1,09498	2,730	0,020
	İşletme	3,5375	0,98433		
	SBKY	3,2500	0,88845		
	Sosyal Hizmet	2,9907	1,00055		
	Sağlık Yönetimi	3,2933	0,81308		
	Finans ve Bankacılık	3,5804	0,84452		

Bölümlerde okuyan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon ve iç yansıyan dışsal motivasyon sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($0,016 < 0,05$; $0,020 < 0,05$). Bölümler arasındaki farklılıklar Tukey testi ile belirlenmiştir. Bu test sonucuna göre sosyal hizmet bölümünde okuyan öğrencilerin finans ve bankacılık bölümünde okuyan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon ve iç yansıyan dışsal motivasyon ortalamalarının daha düşük olduğu söylenebilir. Diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin ortalamaları arasında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca diğer alt boyut ortalamaları arasında da herhangi anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Tablo 7: GNO'lara Göre İncelenmesi

	GNO	Ortalama	Standart Sapma	F değeri	sig. Değeri) (P
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	2,00 ve altı	3,6731	1,10175	3,310	0,011
	2,01-2,50 arası	3,8819	0,82524		
	2,51-3,00 arası	4,1386	0,70839		
	3,01-3,50 arası	4,0593	0,80320		
	3,51 ve üzeri	4,3750	0,70119		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	2,00 ve altı	2,9712	0,84654	3,102	0,016
	2,01-2,50 arası	3,1566	0,85118		
	2,51-3,00 arası	3,1545	0,84997		
	3,01-3,50 arası	3,1992	0,95905		
	3,51 ve üzeri	3,8906	0,74704		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	2,00 ve altı	3,0192	0,99981	2,708	0,030
	2,01-2,50 arası	3,1374	0,93412		
	2,51-3,00 arası	3,3182	0,82040		
	3,01-3,50 arası	3,2161	0,89954		
	3,51 ve üzeri	3,8281	0,73439		
Akademik Motivasyon	2,00 ve altı	3,2088	0,51574	2,468	0,045
	2,01-2,50 arası	3,3454	0,52161		
	2,51-3,00 arası	3,3766	0,51756		
	3,01-3,50 arası	3,3565	0,63110		
	3,51 ve üzeri	3,7388	0,51105		

Genel not ortalamasına göre bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon ve akademik motivasyon sorularına verilen cevapların ortalamaları arasında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır

(0,011<0,05; 0,016<0,05; 0,030<0,05; 0,045<0,05). GNO'lar arasındaki farklılıklar Tukey testi ile belirlenmiştir. Bu test sonucuna göre 3,51 ve üzeri ortalamaya sahip öğrencilerin bilmeye yönelik içsel motivasyon ve akademik motivasyon ortalamalarının 2,00 ve altı ortalamaya sahip olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte 3,51 ve üzeri ortalamaya sahip öğrencilerin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon ortalamalarının 2,50 ve altı ortalamaya sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak 3,51 ve üzeri ortalamaya sahip öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon ortalamaları diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer alt boyut ortalamaları arasında da herhangi anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Tablo 8: Korelasyon Analizi

	Bilmeye YİM	Başarıya YİM	Uyarım Yaşamaya YİM	Belirlenmiş DM	İçe Yansıyan DM	Dış Düzenleme – DM	Motivasyonsuzluk	Akademik Motivasyon
Bilmeye YİM	1							
Başarıya YİM	0,575** 0,000	1						
Uyarım Yaşamaya YİM	0,613** 0,000	0,535** 0,000	1					
Belirlenmiş DM	0,682** 0,000	0,546** 0,000	0,473** 0,000	1				
İçe Yansıyan DM	0,353** 0,000	0,616** 0,000	0,322** 0,000	0,395** 0,000	1			
Dış Düzenleme – DM	0,435** 0,000	0,400** 0,000	0,378** 0,000	0,545** 0,000	0,412** 0,000	1		
Motivasyonsuzluk	- 0,360** 0,000	- 0,170** 0,003	-0,114* 0,048	- 0,409** 0,000	-0,030 0,599	-0,117* 0,041	1	
Akademik Motivasyon	0,728** 0,000	0,795** 0,000	0,726** 0,000	0,720** 0,000	0,709** 0,000	0,680** 0,000	0,011 0,844	1

**0,01 seviyesinde anlamlıdır. *0,05 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 8'e bakıldığında akademik motivasyon ve alt boyutlarda yer alan değişkenler arasındaki ilişki görülmektedir. Akademik motivasyon ile motivasyonsuzluk anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Akademik motivasyon ile Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon, Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon, Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon, Belirlenmiş Dışsal Motivasyon, İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon ve Dışsal Motivasyon-Dış Düzenleme arasında pozitif kuvvetli ve anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Motivasyonsuzluk ile diğer tüm alt boyutlar arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Motivasyon, insanoğlunun bir işi gerçekleştirebilmesindeki en önemli itici güçlerden biridir. Akademik motivasyon ise öğrencilerin okul hayatlarındaki başarılarını etkileyebilen en önemli itici güçlerden birisidir. Pandemi sonrasında öğrencilerin yeniden yüz yüze eğitime geçilmesi ile birlikte akademik motivasyonlarının durumlarının incelenmesi bu çalışmanın amacı olmuştur.

Elde edilen bulgulara göre akademik motivasyon ile, motivasyonsuzluk hariç diğer tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde kuvvetli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik motivasyonlarının orta düzeyde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek ortalamanın bilmeye yönelik içsel motivasyona ait olduğu görülürken, dışsal motivasyon- dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon ve motivasyonsuzluk olarak sıralanmıştır.

Kendisi veya ailesinden birinin Covid-19 geçirmesi öğrencilerin motivasyonsuzluklarını etkilediği görülmüştür. Kendisi veya ailesinden birinin Covid-19 geçiren öğrencilerin motivasyonsuzlukları Covid-19 geçirmeyen öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç öğrencilerin Covid-19 dan etkilendiklerini gösterebilmektedir. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin başarıya yönelik içsel motivasyon ve içe yansıyan dışsal motivasyon alt boyut ortalamaları diğer bölümlere göre daha düşük çıkmıştır. Bu bölümde okuyan öğrencilerin yüz yüze eğitime geçilmesi ile birbirleriyle olan etkileşimlerinin olumsuz etki yaptığı başarıya yönelik içsel motivasyonlarını düşürdüğü ve içe yansıyan dışsal motivasyonlarında da düşüş yaşanmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Genel not ortalaması yüksek olan öğrencilerin motivasyonlarının genel not ortalaması düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yüksek GNO'ya sahip olması ile motivasyonlarını arttırabileceği sonucunu da göstermektedir.

Çetinel ve Gürcüoğlu'nun (2022) pandemi (çevrimiçi eğitim) sırasında yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin akademik motivasyon ve alt boyutlarının düşük olduğunu tespit etmişlerdi. İlgili çalışma ile bu çalışma karşılaştırıldığında öğrencilerin yüz yüze eğitime geçilmesi ile akademik motivasyon ve alt boyutlarının yükseldiği görülmektedir. Özellikle öğrencilerin motivasyonsuzluklarının düşmesi dikkat çeken bir diğer durumdur.

Öğrencilerin yüz yüze eğitime geçilmesi ile akademik motivasyonlarını arttırmak için gerekli psikolojik desteklerin verilmesi önerilmektedir. Bu çalışma dikkate alınarak farklı üniversite, bölüm veya farklı eğitim kurumları ile de karşılaştırmalar yapılabilir. Akademik motivasyon, öğrencilerin öğrenim hayatı ve sonrasında etkileyebileceği düşünüldüğünde bu konudaki araştırmaların arttırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Akar, H. & Aydın, S. (2016). Öğretim elemanlarının mesleki yeterliklerini gerçekleştirme düzeyleri ile öğrencilerin akademik motivasyonu arasındaki ilişki. *Journal of International Social Research*, 9(43), 1344-1352.
- Aksu, İ. & Tursun, M. (2018). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin motivasyon ve beklenti düzeylerinin akademik başarılarına etkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 9(2), 17-31.
- Altındağ, İ. (2020). Covid-19 salgın döneminde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin davranışlarının yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. S. Gündüz (Ed.), *Akademik çalışmalarda istatistik uygulamaları*, Gazi Kitabevi, 21-41.
- Babić, I. Đ. (2017). Machine learning methods in predicting the student academic motivation. *Croatian Operational Research Review*, 8(1), 443-461.
- Calp, Ş. & Bacanlı, H. (2016). Algılanan akademik yeterlik ve özerklik desteğinin özerk akademik motivasyon ve akademik başarıyla ilişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 300-317.
- Contuk, F. Y. (2021). Covid-19'un Borsa İstanbul üzerindeki etkisi: Bir ARDL sınır testi modeli. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (89), 101-112.
- Çetinel, M. H. & Gürcüoğlu, S. (2022). Pandemi döneminde üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 1-14.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Motivation and self-determination in human behavior*. First Edition, NY: Plenum Publishing Co.
- Faridah, I., Sari, F. R., Wahyuningsih, T., Oganda, F. P., & Rahardja, U. (2020). Effect digital learning on student motivation during covid-19. In *2020 8th International Conference on Cyber and IT Service Management (CITSM)*, 1-5. IEEE.
- Hanesty, E., Neviyarni, N. & Karneli, Y. (2020). Factors affecting student learning motivation during the Covid-19 pandemic. *International Journal of Applied Counseling and Social Sciences*, 2(1), 100-107.
- Harini, S., Ch, I., Kartini, T., Yulianingsih, Y., & Suryadi, M. A. (2020). Performance study: the effect of training and motivation of medical support functional staff. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 24(6), 9955-9961.
- Jannah, N., Mudjiran, M., & Nirwana, H. (2015). Hubungan kecanduan game dengan motivasi belajar siswa dan implikasinya terhadap Bimbingan dan Konseling. *Konselor*, 4(4), 200-207.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. & Çokluk, Ö. (2021). *Sosyal bilimler için istatistik*. 21. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Özgün, E. (2019). Uygulamalı olan ve olmayan sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu önlisans öğrencilerinin girişimcilik ve akademik motivasyon açısından

- karşılaştırmalı incelenmesi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Radu, M. C., Schnakovszky, C., Hergelegiu, E., Ciubotariu, V. A., & Cristea, I. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on the quality of educational process: A student survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(21), 1-15.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67.
- Saracel, N., Özkara, B., Karakaş, M., Özdemir, Ş., Yelken, R., Dündar, S. & Karaca, Y. (2002), Afyon ili tüketim analizi, tüketici davranışları ve eğilimleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, 27(1), 28.
- Suarsi, P. D. K. ve Wibawa, I. M. C. (2021). The impact of the covid-19 pandemic on student learning motivation. *Jurnal Ilmiah Sekolah Dasar*, 5(2), 194-201.
- Tan, C. (2021). The impact of COVID-19 on student motivation, community of inquiry and learning performance. *Asian Education and Development Studies*, 10(2), 308-321.
- Telli, S. G., & Altun, D. (2021). Coronavirus (Covid-19) pandemisi döneminde çevrimiçi öğrenme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-107.
- Usher, E. L., % Morris, D. B. (2012). Academic motivation. *Encyclopedia of the Sciences of Learning*, 36-39, Boston: Springer US.
- Vallerand, R. J. (1989). Construction et validation de l'echelle de motivation en education (EME)", *Revue Canadienne des Sciences Du Comportement*. 21 (1), 323-349.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Briere, N. M., Senecal, C. & Vallieres, E. F. (1992). The Academic motivation scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and psychological measurement*, 52(4), 1003-1017.
- Yılmaz, F. & Arslan, S. B. (2014). ÇOMÜ Tömer'de Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 9(6), 1181-1196.
- Yurt, E. & Bozer, E. N. (2015). Akademik motivasyon ölçeğinin türkçeye uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3), 669-68

